

Motion till riksdagen

1988/89:Kr229

av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

Kulturpolitiken

---

1. Vårt behov av kultur

Konstnärligt och kulturellt skapande är en viktig förutsättning för ett öppet, demokratiskt samhälle. Ett fritt och vitalt kulturliv är nödvändigt för att ge stimulans och motverka de krafter som vill förleda människor till passivitet och rädsla. Delaktighet i kulturlivet stärker fantasi, känsla, tolerans, förståelse och glädje och skapar därmed ett mänskligare samhälle.

En liberal kulturpolitik bygger på en andlig öppenhet som främjar utveckling av en mångdimensionell människa och medborgare. Ett sådant samhälle blir också dynamiskt genom den samlade strävan hos alla sina medborgare. Samhället blir öppet och tolerant i vetskapen om att individernas olikheter är den yttersta gemensamma tillgången.

En liberal kulturpolitik måste ständigt försvara den skapande människan. Kultur innebär andlig odling och förutsätter kunskap, arbete, träning och möda oavsett vilket område man ger sig in på. Konsten fångar och engagerar människor att gå utanför sig själva. Konsten kan ge människan upplevelsen av att glänta på dörren till det ofattbara. Publikens medskapande är en del av den kulturella processen. Konstnärliga upplevelser blir i detta perspektiv en viktig källa till mänsklig erfarenhet och kunskap. Det ger kulturskapande och kulturutövande ett värde i sig som konservativa och socialister inte alltid vill tillerkänna det.

2. En liberal kulturpolitik – grundläggande värderingar

Frihet, mångfald och kvalitet är nyckelbegrepp i en liberal kulturpolitik. Frihet innebär att varje enskild människa skall ha rätt att själv välja den form av kulturupplevelser eller kulturskapande hon vill ta del av och ägna sig åt. Av frihet följer mångfald.

Det är individerna själva, deras skapande och deras upplevelser som bestämmer kulturens former, innehåll och giltighet. Kulturskapare och deras publik bör fritt kunna mötas på en öppen marknad utan offentlig styrning. Den fullvuxna medborgaren bör själv få bilda sig en uppfattning om god och dålig konst utan censuringrepp. Barnet och den unga människan måste emellertid alltid skyddas.

Därför blir det en liberal huvuduppgift att tidigt lära människor att själva värdesätta kunskap, äkthet och kvalitet. Det innebär att satsningen på god barn- och ungdomskultur blir dubbelt viktig som en motvikt till masskulturens avarter.

Syftet med statliga och kommunala stöd till kulturområdet måste vara att öka mångfalden i kulturutbudet. Det gäller att stödja svåra och smala kulturområden samt stimulera alternativ inom områden som domineras av kommersiell masskultur. En liberal kulturpolitik bör verka för att det skapas fler helt fristående alternativa finansieringskällor för kulturell verksamhet.

Möjligheterna till avdrag vid beskattningen för bidrag till kulturändamål för företag och enskilda bör studeras närmare. Sponsring bör även kunna förekomma för att stöjda aktiviteter och evenemang av olika slag. Det bör dock sägas klart att stat och kommun skall svara för basresurserna i de tunga kulturinstitutionerna.

Statligt och kommunalt stöd till kulturlivet får aldrig medföra försök att styra kulturskapandet, som måste få arbeta med stor konstnärlig frihet. Konsten har sin styrka i att vara en motvikt till makthavarna och det etablerade samhället.

Kreativitet och uttrycksbehov finns hos alla människor, inte bara hos de professionella kulturskaparna. En aktiv och engagerad publik innebär också ett medskapande. Amatörerna har en stor betydelse för kulturklimatet i samhället.

Det innebär emellertid inte att alla kulturyttringar skulle vara lika bra. De professionella måste därför få stöd att utöva sin yrkesroll samtidigt som amatörer finner sin glädje men inte sin utkomst i kulturen. Kvalitetskravet måste få större genomslagskraft och bli ett av de nya kulturpolitiska målen.

De konstnärliga yrkesutövarna måste också få ett starkt stöd och ges rimliga levnads- och arbetsvillkor. Det gäller både de som arbetar inom fasta kulturinstitutioner, fria yrkesmässigt arbetande konstnärliga grupper samt enskilda konstnärer och kulturskapare. Det innebär i första hand att värna om kulturskaparnas upphovsrätt. Men stat och kommun måste även tillhandahålla olika former av stöd och stimulans. De kan emellertid inte göra ett generellt åtagande att försörja alla som säger sig ha konstnärliga ambitioner.

Kulturskaparna måste ges rimligare skatteförhållanden. Att jämställa kulturskapare med vanliga egenföretagare är en orimlighet i det nuvarande skattesystemet. Det behövs därför en ny utredning om kulturskaparnas skattesituation. Syftet bör vara att för kulturskaparna införa ett nytt inkomstslagsom tar hänsyn till deras speciella arbets- och inkomstförhållanden.

En liberal kulturpolitik måste sträva efter att så många som möjligt blir delaktiga i kultur i olika former. Det får inte vara så att människor i stora delar av landet enbart blir hänvisade till massmarknadens produkter. Detta gör också det kommunala stödet till kulturen så viktigt. Att förmedla kvalitetskultur ute i landet blir därmed en betydelsefull uppgift för en liberal kulturpolitik.

Samhället måste även ge de handikappade ett sådant stöd att de kan ta del av kulturutbudet i så hög utsträckning som möjligt. Det gäller såväl handikappanpassning av kulturinstitutioner som tillgång till litteratur i blindskrift och i talboksform.

Ett fritt kulturutbyte över nationsgränserna är av avgörande betydelse för vitaliteten och kvaliteten i ett lands kulturliv. Det gör det möjligt att få

kontakt med andra idéer och kulturyttringar som berikar vår egen kultur och skaparkraft. För ett litet kulturområde som det svenska är detta livsviktigt. Ett levande kulturutbyte gör det också möjligt för svenska kulturutövare att möta en ny publik och de utmaningar som detta medför.

För liberaler är det väsenligt att alla invandrare finner sig väl tillrätta i Sverige och samtidigt kan bibehålla kontakten med sitt gamla hemlands kultur och kunna vidareutveckla denna. Vi i Sverige måste göra invandrarna delaktiga av det svenska kulturarvet och de värderingar som ligger bakom skapandet av det demokratiska välfärdssamhället. Själva bör vi också ta tillvara den stimulans som invandrarkulturerna kan ge oss. På båda dessa punkter brister det idag.

En förutsättning för ett givande kulturutbyte, antingen det sker med människor i vårt eget land, via medier eller i direktkontakt med andra länder, är att vi bevarar det svenska kulturarvet och vår egen nationella kulturtradition levande. Vår öppenhet gentemot omvärlden och de nya möjligheter – eller hot – som de nya medierna medför innebär också att vi måste skydda och vårda vårt språk, vår kultur och vår nationella identitet. Vårt kulturarv är en del av det västerländska. För att vidmakthålla detta är en levande historisk-humanistisk kunskap nödvändig.

Kulturarvet ger möjlighet till kontakt med tidigare generationer. Genom att läsa böcker, framföra och lyssna på musik, ta del av bildkonst och arkitektur från tidigare epoker för vi en dialog med dem som har levat före oss. Genom att vårda detta kulturarv och ständigt hålla det levande gör vi det möjligt för våra barn och barnbarn att fortsätta denna dialog.

Därför är skyldigheten att vårda kulturarvet absolut för en liberal kulturpolitik. Reformen av annat slag kan ofta vänta men försummelse av vården av kulturarvet är oåterkallelig. Det ger kulturpolitiken en särskild ställning i samhället. Kulturen är inte en sektor som kan behandlas bara som en vanlig budgetpost. Kultur har med livskvalitet att göra och är omistlig bortom den vardagligavälfärden. Kostnaderna för kultur är ofta förhållandevis små, och små insatser kan få stora återverkningar i form av skapande och förändringar i själva tidsandan i ett samhälle. För folkpartiet är kulturpolitiken därför ett prioriterat område.

3. Barn och kultur

Det är med barnen som vi lägger grunden till nya kulturmönster för framtiden. Här finns den framtida kulturellt medvetna publiken och här finns framtidens kulturutövare.

Barn hämtar en stor del av sina intryck från TV-program, seriemagasin, en växande videomarknad, enkel massmarknadskultur och skvalmusik.

En liberal kulturpolitik måste därför sätta barnet i centrum och skapa en aktiv motvikt till kulturellt fattiga miljöer. Det borde vara en utmaning för alla kulturskapare att genom en levande konst, litteratur, dans och musik ge barnen rika upplevelser, öppna nya världar och skapa gemenskap med andra människor.

Det innebär att man måste nå barn tidigare än vad som i dag sker. Kulturlivet måste också kunna fungera så att barn och vuxna kan få

gemensamma kulturella upplevelser. Förmånspriser och rabatter inom kulturområdet bör också avse familjen som grupp.

Kulturen måste ges en betydligt starkare ställning redan i förskolan. Kulturskaparna måste få tidig kontakt med barnen. Vi måste ta tillvara våra barns egen vilja och lust att sjunga, spela, måla, agera, dansa, leka, berätta sagor. Musiken och dansen har särskilda förutsättningar att nå barn i förskoleåldern då viljan och förmågan att lära och skapa är som störst. Dessa aktiviteter måste ges en mer framträdande roll under förskoleåldern.

I skolan måste de estetiska ämnena få en högre status än nu. Det räcker inte med att informera om olika kulturyttringar. Skolan måste ge kunskaper och träning samt hjälpa eleverna över de många barriärer som ofrånkomligen finns inom olika kulturområden. Skolan måste också lära eleverna att en publik inte bör vara passiv utan i högsta grad medskapande. Begreppet kulturkonsumtion har länge fått legitimera den passivitet och det främlingsskap som många känner inför kultur idag. Att väcka människors intresse och fascination för det idé- och kulturutbyte som sker över tid och rum och mellan olika länder och folk bör höras till skolans stora uppgifter.

Skolan bör fostra till tolerans i kulturfrågor samtidigt som den främjar sökandet efter kvalitet. Kulturskaparna bör möta barnen på olika nivåer för att kulturintresset skall kunna växa fram hos barnen.

Samhällets centrala kulturinstitutioner måste i högre utsträckning än nu erbjuda barn och ungdom ett brett och varierat kulturutbud. Radio och TV:s kulturpolitiska ansvar omfattar också barnen.

4. Huvudlinjer på några viktiga kulturområden

Litteratur

Boken intar en särställning som kulturförmedlare. Det tryckta ordet är förutsättningen för mångfald och rikedom i idéer och kulturyttringar. Det spelar en central roll för opinionsbildning och folkbildning. Litterära verk är ett band mellan generationerna och en länk mellan människor som annars aldrig skulle se eller förstå varandra – en kontakt bortom tid och rum. Boken finns ständigt tillgänglig på våra egna villkor. Boken är vårt mest demokratiska kulturmedium med unika egenskaper – ett arv att ständigt vårda och förvalta.

Litteraturen fordrar ett kvalificerat språk och referensramar som hör ihop med vår kulturkrets. Det är viktigt att förmedla dessa kunskaper på ett tidigt stadium. För det lilla barnet betyder rim och ramsor, sagor och myter att det inlemmas i en kulturgemenskap, som har sina rötter långt tillbaka i tiden. Det är skolans viktigaste litteraturpolitiska uppgift att bygga vidare på denna grund och ge ungdomarna förutsättningar att själva söka sig vidare.

Biblioteken är en av samhällets mest välutvecklade och bäst fungerande kulturförmedlare. Biblioteksverksamheten är också det område inom kultursektorn där kommunerna satsar mest pengar. Biblioteken är en unik resurs i kultur- och folkbildningsarbetet. Här finns, förutom skönlitteraturen, tidskrifter, referens- och facklitteratur. Här finns musik på skiva och band, talböcker och böcker för invandrare. Här finns särskilda avdelningar

med böcker för barn och ungdom. Dessa resurser är tillgängliga för alla utan avgift. Den fria tillgången till information är en förutsättning för en öppen debatt och en fri opinionsbildning.

Föräldrar måste få hjälp att inse vikten av tidiga kontakter med goda barnböcker. Barn- och ungdomsavdelningar liksom skolbiblioteken bör prioriteras högt i de kommunala biblioteksatsningarna. Förskola och skola har nyckelroller, när det gäller att öppna dörrar till litteraturen för barn som inte växer upp i bokligt gynnade miljöer. Boken måste därför få en mer framträdande plats såväl i förskolan som på fritidshem och i skolan.

Etermedierna har ett särskilt ansvar för att stödja litteraturen. Ljudradion har en lång och god tradition som åter måste aktualiseras. För televisionen är detta en utmaning den ännu inte mäktat anta men där det finns rika möjligheter för framtida initiativ. Vi vill också understryka den roll som kulturtidskrifterna spelar för litteraturen. Dessa måste ges en rimlig möjlighet att överleva i en allt svårare ekonomisk situation.

Sverige tillhör ett litet språkområde, vilket är ett problem om man vill ha en mångsidig bokutgivning. Litteraturstödet fyller därför en viktig funktion. Stödet till ny svensk skönlitteratur bör även fortsättningsvis ges till så många titlar att det inte i realiteten får en styrande funktion. Översättningsstödet spelar en stor roll för att göra världslitteraturen tillgänglig också på svenska. Stödet till klassikerutgivningen gör det möjligt att hålla den förnämsta litteraturen aktuell och tillgänglig.

Det är emellertid också nödvändigt att böckerna når ut till sina läsare. Vissa oroande tecken tyder på att bibliotekens utlåning minskar. Fackbokhandeln, som är omistlig från kulturpolitisk synpunkt, får allt svårare att överleva. En väl sorterad bokhandel fyller en viktig kulturell uppgift. Kommunerna bör värna om ortens bokhandel och använda den som egen inköpskanal t.ex. för upphandling av läromedel. De statliga stödätgårderna har en viktig kompletterande uppgift.

Musik

Musiklivet i Sverige präglas av stor bredd och intensitet. Det finns både ett mycket mångfasetterat, professionellt musikliv och en bred amatörverksamhet. Samtidigt som den levande musiken berör en stor del av befolkningen dominerar den utländska populärmusiken utbudet av grammofonskivor och kassetter.

När det gäller att bredda ungdomarnas musikintresse spelar den kommunala musikskolan en central roll. Det borde vara varje barns rättighet att få möjlighet att lära sig spela ett instrument. Och det bör ske tidigare än vad som idag kan ske i skolan. Intresset för musik och förutsättningarna för att lära sig att spela är ofta stort redan före skolstarten. Vi bör därför göra en bred satsning på musik för barn i förskoleåldern genom förskolan, föreningar och bildningsförbund.

De stora musikteatrarna och symfoniorkestrarna måste få utvecklas till gränsen av sin förmåga. Med sin professionalism och sina möjligheter till internationellt utbyte av artister och gästspel höjer de den allmänna kvaliteten på musiklivet och skapar ökat intresse för musiken som konstform.

Frilansartister och fria grupper svarar för en betydande del av musiken inom olika genrer. För dem är en förstärkning av arrangörsledet av vital betydelse. Vi är emot varje form av monopol på kulturarbetsförmedling. Varje musiker måste själv få välja sin impresario.

Ett starkare regionalt ansvarstagande för musikalivet har skett genom att landstingen nu tagit över ansvaret för regionmusiken. En liberal kulturpolitik måste syfta till att bygga upp levande institutioner på skilda håll i landet. Men frilansmusikerna måste också utnyttjas bättre. Amatörmusicerandet och körsången har också stor betydelse för ett levande musikliv. De olika kyrkorna utgör en betydelsefull bas för ett vitalt musikliv.

Kompositörerna har idag en svår ekonomisk situation. På samma sätt som för biblioteksutlåningen av böcker bör en ersättning utgå till musikaliska upphovsmän för utlåning av noter och fonogram. Utgivningen av noter hotas nu bl.a. genom en omfattande kopieringsverksamhet. Frågan om ersättning för kopiering av noter bör därför snarast lösas på samma sätt som skett inom litteraturområdet. Denna ersättning bör tillföras en särskild fond, Sveriges komponistfond.

Även utövande musiker och sångare bör få ersättning när fonogram används för utlåning eller enskild avlyssning på bibliotek. Denna ersättning bör tillföras en särskild fond, Sveriges musikerfond.

En mycket stor del av den musik som når oss förmedlas genom fonogram (grammofonskivor och kassetter). Internationellt finns ett brett och kvalitativt högstående utbud. Utanför storstadsregionerna är det emellertid svårt att få del av annat än de mest efterfrågade inspelningarna i populära genrer. Biblioteken tillhandahåller även i viss utsträckning fonogram till utlåning, vilket kan få en ökad betydelse inte minst i de mindre kommunerna.

Vår i särklass största musikinstitution är Sveriges Radio. Vikten av att både radio och TV i högre grad än vad som nu sker också tar sitt ansvar för svensk musik och för ett kvalitativt och mångsidigt musikutbud kan inte nog understrykas.

Teater

Teater är en konstart som omfattar allt ifrån underhållning till problemgestaltning, från enmansteater till ensemblespel, från ett direkt samspel med publiken till TV-teater.

Institutionsteatrarna är personalintensiva och dras med stora fasta kostnader och har därför svårt att rationalisera verksamheten. Teatrarna måste få medel inte bara för att kompensera ökade fasta kostnader utan också för att vidmakthålla en rikhaltig repertoar, också för barn och ungdom. Här måste teatrarnas styrelser spela en mer aktiv roll och försäkra sig om att teatrarna alltid har en konstnärligt och administrativt skicklig ledning.

Nya ensembler har under de senaste åren tillkommit på en rad orter. Fasta regionala teatrar utgör en kärna för teaterverksamheten inom respektive region. Detta har stor betydelse inte bara för det området utan även för teaterlivet i dess helhet i vårt land. Det är också väsentligt att de regionala teatrarna turnerar inom sina regioner.

De fria grupperna är ett vitalt inslag i vårt kulturliv. De fyller en stor uppgift när det gäller att förnya repertoar och spelstil och nå en ny publik.

Inte minst har de fria grupperna betytt mycket för barnteatern. Det ökade stödet till de fria grupperna bör inriktas på experimentteater i olika former.

Läroplanen för grundskolan förutsätter att varje elev får göra minst ett skolteaterbesök om året. Så sker emellertid alltför sällan. Institutionsteatrar-
na bör satsa mer på teater för barn och ungdomar. Vanan fostrar en framtida publik.

Barn och vuxna måste också få möjlighet att självaspela teater. Verksamhet av typ Vår teater i Stockholm – där barn spelar teater för barn och vuxna – bör uppmuntras. Vi bör stimulera en livaktig amatörteaterverksamhet. Erfarenheterna från andra länder borde här studeras närmare.

Genom TV har många fått möjlighet att se teater trots att de av olika skäl i övrigt är förhindrade att göra det. Olika medier ställer skilda krav och ger annorlunda upplevelser. Radioteatern har skapat sig en helt egen form som vunnit stor uppskattning. TV är ett utmärkt medium att förmedla teater. Det borde utnyttjas i ännu större utsträckning. Videotekniken ger ytterligare möjligheter att förmedla föreställningar bl a från de stora statsunderstödda teatrar-
na eller genom specialframföranden för mediet. Denna möjlighet bör givetvis tas tillvara och utgör en typ av program som med fördel kan tillhandahållas på bibliotek.

Dans

Dansen är en konstform med många olika uttryck. Rytm och dans är ett primärt behov för människan och finns i alla kulturer. Dansens skilda form-
och kroppsspråk måste utvecklas från tidig ålder. Kommunala dansskolor knutna till den kommunala musikskolan borde vara ett naturligt inslag i skolans estetiska fostran av barn. Men dansen måste också få en starkare ställning i förskolan.

Dansens villkor i Sverige är inte tillfredsställande. Den konstnärliga, professionella dansen behöver ökat stöd i form av bättre utbildning, främst i Göteborg och Malmö, fler träningslokaler för fria dansare och stöd till koreografer. Dessutom behöver verksamheten i arrangörsledet underlättas så att fler människor i landet får möjlighet att lära känna dansen som konst. En fast dansscen i Stockholm är nödvändig för att ge bl a Operabaletten, Cullbergbaletten, de regionala dansensemblerna och de fria grupperna fler möjligheter till framträdanden liksom till dansgästspel, vilket är en förutsättning för konststartens utveckling.

Bildkonst

I ett samhälle som överflödar av bilder, har den seriösa bildkonsten svårt att hävda sig. Det är svårt att följa vad som händer på bildkonstens område utom på ett fåtal orter. Endast i storstäderna skapar mångfalden av museer, utställningslokaler och privata gallerier möjligheter att följa utvecklingen inom bildkonsten.

De enskilda konstföreningarna, sammanslutna i Sveriges konstföreningars riksförbund (SKR), Konstfrämjandet, kommunala utställningslokaler och de enskilda initiativ som tas till galleriverksamhet, spelar stor roll för spridning av bildkonst över hela landet.

Den svårtillgängliga konsten kan endast nå större publik genom mer aktiva konstfrämjande insatser, av konstpedagoger eller genom konstnärerna själva. Stat och kommun bör i högre utsträckning anordna utställningar av konstverk för offentliga platser och lokaler, också i form av tävlingar som engagerar både konstnärerna och allmänheten. Konstmuseerna måste få väsentligt större anslag för inköp av samtida svensk konst.

Bildkonstnärernas arbetsvillkor är ofta svåra. Det är därför viktigt att tillförsäkra konstnärerna deras rättigheter som därefter får utgöra en grund för förhandlingar. Fonden för visningsersättning har nyligen förstärkts. Den bör användas till olika former av garantilöner samt arbets- och resestipendier för bildkonstnärer i olika konstnärstyrken. Bidragen måste emellertid fördelas så att de verkligen får effekt. En avgift på vidareförsäljning av konst skulle vidare kunna användas till att ge konstnärer bidrag från försäljningar bl a på auktioner. På förslag från bl.a. folkpartiet har riksdagen nyligen beslutat att denna fråga skall närmare övervägas.

Konsthantverk och formgivning

Konsthantverket och formgivningen har betytt mycket för att forma svenska smak- och stildeal. Unikt konsthantverk på nästan alla materialområden som keramik, glas, metall, trä och textil har tillsammans med konstindustrins produkter alltid haft ett högt internationellt anseende.

Genomtänkta stödformer till svenskt konsthantverk och till formgivning är viktiga inte bara för att bevara ett unikt svenskt kunnande på dessa områden utan också för att utveckla framgångsrik företagsamhet på områden med sviktande sysselsättning. Svensk industriell formgivning har dessutom ett givet fält inom hela industrisektorn där konkurrensen med kvalitet och design blir allt viktigare. På detta område sammanfaller kultur- och industripolitiska önskemål. Svensk form har ett gott namn utomlands och bör kunna presenteras mer aktivt. Tillsammans med övriga nordiska länder bör vi fortsätta att utveckla gemensamma insatser under beteckningar som "Scandinavian Design".

Arkitektur

Arkitektur är kanske den konstform som påverkar vår miljö mest. Ändå har den hittills spelat en undanskymd roll i svensk kulturpolitik. Alltför ofta har arkitekturen blivit en angelägenhet bara för stadsplanerare, byggföretag och ingenjörer. På det sättet sker ofta stora ingrepp och förändringar i vår miljö utan konstnärlig påverkan eller allmän debatt. För en liberal kulturpolitik står det klart att vi måste lyfta fram arkitekturen som en självständig konstform och ställa den under debatt och påverkan utifrån.

Det är också uppenbart att många missförhållanden i samhället beror på torftiga och enformiga boendemiljöer. Miljonprogrammet för bostadsbyggande bär en stor del av ansvaret för många bostadsområden utan själ. Åtgärder för att förbättra och variera dessa bostadsmiljöer måste ges hög prioritet. Vidare måste det estetiska inslaget i arkitektutbildningen förstärkas samtidigt som förslag till ny bebyggelse i högre utsträckning presenteras och diskuteras offentligt.

Bostadsbristen får inte tas som förevändning att bygga enformiga bostadsmiljöer eller för att skövla omistliga kulturområden. Kommunerna bör medverka till att göra kulturminnesinventeringar av värdefulla byggnader och byggnadsmiljöer. Kulturbevarende synpunkter bör ges stor tyngd vid bedömning av byggnadsärenden. När det gäller kulturellt känsliga byggnader och miljöer och större projekt bör kulturnämnden alltid höras.

Film

Sverige har en stark tradition som filmland och vi har många kvalificerade filmare. Samtidigt måste det konstateras att det är dyrt att göra film. Utan statligt stöd skulle den svenska filmproduktionen näst intill upphöra. Det är därför en viktig uppgift för svensk filmpolitik att medverka till att filmskaparna får förutsättningar att förverkliga sina konstnärliga ambitioner.

Stödet till filmproduktion måste ges i former som säkrar mångfald och som ger utrymme för olika genrer och stilarter. Särskilt angeläget är det att trygga en inhemsk filmproduktion som kan locka barn och ungdom.

På många håll i landet är biografrepertoaren torftig. En växande uppgift för filmpolitiken är därför att medverka till att bra film kan visas runtom i Sverige. Här kan stöd till fraktkostnader och bidrag till alternativa visningsformer vara lämpliga åtgärder. Kommunerna bör ta ansvar för visning av kvalitetsfilm, särskilt för barn och ungdom.

Den svenska filmpolitiken finansieras enligt 1982 års filmavtal i huvudsak med avgifter som belastar biobesöken och uthyrningen av inspelade videokassetter. Det är en i kultursammanhang originell men för filmområdet ändamålsenlig finansiering. Den innebär i praktiken att man belastar trivialkonsumtionen och stöder produktion och distribution av kvalitetsfilm. Ett kärvt statsfinansiellt läge kan en sådan okonventionell finansieringsmetod ge svensk filmpolitik resurser som annars inte skulle stå till buds.

Video

I debatten om videotekniken har särskilt dess risker lyfts fram. Men video är inte bara ett medium för att distribuera färdiga program. Den öppnar också nya möjligheter på kulturområdet både för självständig konstnärlig gestaltning, för bildkonsten och dansen, för kulturinstitutionernas dokumenterande verksamhet och för folkbildningen.

Inspelade videokassetter sprids för närvarande praktiskt taget enbart genom kommersiella kanaler. Kvaliteten på en stor del av utbudet är lag. Många program rymmer inslag av grovt våld. Åtgärder från samhällets sida behövs framför allt för att skydda barnen. Huvudregeln bör vara att missbruk skall definieras i brottsbeskrivningar och beivras i efterhand. Föräldrarna måste ta ett större ansvar för barns och ungdomars videoval.

Det är också viktigt att skapa förutsättningar för att ett brett utbud av videogram av god kvalitet finns lätt tillgängligt. Det kan bli ske genom att biblioteken lånar ut kvalitetsvideogram.

Också själva utbudet av videogram behöver breddas. Det kan ske bli genom att TV-program från Sveriges Radio, kvalitetsfilm från Svenska

filminstitutet och andra filmproducenter samt för mediet särskilt avpassade inspelningar av teaterföreställningar görs tillgängliga på videokassett.

Mot. 1988/89
Kr229

5. Vården av kulturarvet

Kulturpolitik måste bedrivas med långsiktighet. Ingenstans är det mer uppenbart än när det gäller vården av vårt kulturarv. Museerna, arkiven och vårt byggnadsarbete är samhällets minnen. Dessa skall vårdas, bevaras, kompletteras och förnyas men också levandegöras. Dokumentation från vår egen tid måste också förbättras och ansvaret vidgas till att gälla också industrialismens och naturvetenskapernas områden. Härigenom möjliggörs en dialog mellan vår samtid och det förflutna som är en förutsättning för ett levande kulturliv.

Kultur- och byggnadsminnesvård

Kraven på vård av kulturarvet är absoluta. Miljöförstörelsen har ytterligare skärpt detta krav. Luftföroreningar och försurning har förödande inverkan på byggnader, skulpturer, hållristningar och andra fornminnen. Föremål som förstörs, fornminnen som vittrar, byggnader som rivs är oåterkalleligen borta. Vi välkomnar den ökade medvetenhet om vårt förflutna och kulturens betydelse som återspeglas i massmedier och politisk debatt. Den måste dock även omsättas i handling. Det gäller inte minst fornminnesvården som nästan helt saknar egna anslag och är beroende av arbetsmarknadspolitikens växlingar.

Kultur- och byggnadsminnesvården har fått en starkare förankring under det senaste decenniet. Efter en period av historielös syn på vårt kulturarv finns idag en stark opinion för ökat bevarande. Det har tagit sig uttryck i att bevarandeplaner upprättats i ett stort antal kommuner och i ett växande intresse att rusta upp äldre bebyggelse. Tyngdpunkten bör nu i ökad utsträckning förskjutas mot kommunerna som måste spela en central och mer aktiv roll för skyddet av kulturmiljön och bevarandet av enskilda byggnader och kulturhistoriskt intressanta miljöer. Den lokala kulturminnesvårdsverksamheten är en viktig inkörsport till ett ökat medvetande om och intresse för vårt kulturarv. Forfarande finns betydande fornlämningar som är så gott som helt okända för svenska folket.

En väl fungerande byggnadsvård kräver resurser både i pengar och kunskaper. En förutsättning för såväl omedelbar byggnadsvård som framtida underhåll är att äldre yrkestraditioner hålls vid liv och att hantverksutbildningen förstärks.

Kulturarvet omfattar många värdefulla, samlade miljöer av byggnader, föremål och kulturlandskap, som länge skyddades av fideikommisslagen. Dessa unika miljöer och samlingar håller nu på att splittras och många föremål förs ut på den internationella konstmarknaden. Statens möjligheter till övertagande eller inlösen är begränsade. Folkpartiet har i flera år föreslagit att en särskild utredning bör se över möjligheterna för en speciallagstiftning som underlättar att framgent hålla samman en del av dessa kulturmiljöer. En möjlig förebild är National Trust i Storbritannien. Med tillfredsställelse noterar vi att en sådan utredning nu tillsatts.

Arkiven utgör inte bara en viktig del av vårt kulturarv utan har också en väsentlig betydelse för vår demokrati: en grundförutsättning för att offentlighetsprincipen skall kunna tillämpas är att dokumenten finns ordnade och tillgängliga. Svenskt arkivväsende har en lång tradition, som vi måste värna om.

Det finns två problem som är nya för 1900-talet och som påverkar arkivens arbetssituation. Informationsexplosionen innebär att mängden information hela tiden växer. Desutom kräver nya media som radio och TV, film, grammofonskivor, ljud- och videokassetter nya former av arkivering om inte kunskapen om vår tid skall gå till historien i ett mycket fragmentariskt skick. Tillkomsten av Arkivet för ljud och bild och lagen om pliktleveranser av ljud och bild fyller därför en viktig funktion.

Det är viktigt att den statliga arkivpolitiken har klart formulerade mål och beredskap att möta den ansvallande mängden arkiveringsstoff. Det förutsätter också klara regler för sällning och utgallring samt en högre specialisering. Arkivens tillgänglighet för forskare och amatörforskare måste också säkras.

Museerna

Museernas inre arbete med vård, forskning och utvecklingsinsatser är en förutsättning för att de skall kunna klara sina utåtriktade uppgifter med utställningar och pedagogisk verksamhet. Vård och konservering ställer krav på utbildning som måste ges hög prioritet. För museerna är en regional samordning av konserveringsuppgiften önskvärd.

Detta fåremellertid inte leda till att de utåtriktade uppgifterna försummas. Den tendens till inre slutenhet som kan skönjas måste bekämpas. De centrala museerna bör organisera utställningar som kan turnera i landet. Genom vidgade kontakter med ideella föreningar kan regional- och lokalmuseer bredda sin utställningsverksamhet.

Centralmuseerna bör undersöka förutsättningarna att i högre grad arbeta tillsammans med studieförbunden, särskilt när det gäller att få fram skrifter och publikationer inom centralinstitutionens olika sakområden.

Den nuvarande museistrukturen bör inte anses vara en gång för alla given. Museerna bör i högre grad än vad som nu sker ge en överblick över vår egen tids utveckling. Det bör kunna ske i form av samfälliga satsningar kring gemensamma temata. Vi välkomnar också de olika satsningar på att tillvarata industrimiljöer och skapa industrimuseer som sker ute i landet. Det är en viktig form för kulturlivets decentralisering, som samtidigt ökar människors självkänsla och intresse för kulturarvet och kulturlivet. Teknik och vetenskap är också viktiga för att väcka barns och ungdomars intresse för museer och kulturinstitutioner.

6. Budgetpropositionen

Under valrörelsen utlovade socialdemokraterna generösa satsningar på kulturområdet. Av detta märks inte mycket i årets budgetproposition. Det kan delvis förklaras av att satsningarna av s. k. reformmedel görs utanför den

traditionella kultursektorn. En kraftig förstärkning av kulturverksamheten i studieförbunden kan i bästa fall gynna också vissa grupper av kulturskapare. Ett anslag till kultur i skolan är i och för sig värdefullt men torde i relativt liten utsträckning nå utöver vad skolan redan i dag kan erbjuda av kontakter med kultursektorn.

I övrigt karakteriseras budgetpropositionen av en alltmera markerad överflyttning av makten och beslutsrätten från riksdag och regering till Statens kulturråd. Någon reell förbättring av konstnärernas arbetsvillkor sker inte, bortsett från den uppräknade av biblioteksersättningen som redan avtalats. Amatörverksamheten gynnas på bekostnad av den professionella kulturen.

Operan och Dramaten drabbas av ett dräpslag. Kulturministern skriver: "Budgetförslagen för de tre institutionerna (Dramaten, Riksteatern, Operan) kommer därför att kräva en anpassning av verksamheten till den nivå som är realistisk med hänsyn till statsbidragets framtida utveckling och de möjligheter till inkomster som kan finnas." Dessa meningar är uttryck för en kulturpolitisk reträtt. Den konstnärliga målsättningen för nationalscenerna stympas. ABF och Folkets hus framstår som viktigare än Operan och Dramaten.

Vi vill medverka till att säkerställa den nuvarande verksamhetsnivån vid nationalscenerna. I en särskild flerpartimotion utvecklas detta närmare. Där föreslås en uppräknade av anslaget till Operan med 11 milj. kr. och till Dramaten med 8,9 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Vi vill förbättra konstnärernas och kulturskaparnas arbetsvillkor, dels genom ett förslag i en särskild motion om ett eget inkomstskattelag för konstnärer, dels genom en rad förslag i denna motion om förbättring av kulturskaparnas arbetsvillkor. I en särskild motion har vi fört fram kravet på att fotografireglerna skall integreras i upphovsrättslagen.

7. Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m.

Kulturministern föreslår att ett trettiotal bidragsändamål som hittills har utgjort särskilda anslagsposter i budgetpropositionen buntas ihop och får sina anslag inte genom beslut i riksdagen utan fördelade av kulturrådet. Detta har förberetts av Statens kulturråd som den 27 september 1988 överlämnade ett förslag till ny anslagsstruktur. Detta har inte remissbehandlats, och för säkerhets skull lägger kulturministern nu ett förslag som är ännu mera genomgripande än vad kulturrådet föreslagit.

Innebörden av denna nya modell är dels att beslutsbefogenheterna överförs från riksdagen till kulturrådet, dels att beslut om anslagen kommer att fattas betydligt senare än nu. För t.ex. de institutioner som främst arbetar under en sommarsäsong – Drottningholmsteatern och Vadstenaakademien – kommer då beslut om anslag att fattas endast kort tid innan säsongen börjar. Den nya modellen innebär en stor nackdel för institutionerna, eftersom de hittills redan i budgetpropositionen kunnat utläsa på vilken minimnivå anslaget skulle hamna.

Genom åren har riksdagen ofta gjort förändringar i budgetförslagen på

kulturområdet. Vi anser att det varit till gagn för kultursektorn att motioner kunnat väckas i riksdagen om var och en av de ofta särpräglade institutioner och föreningar som bidrar till utvecklingsarbetet inom kulturområdet. Vi anser det inte motiverat att genom detta förslag beröva riksdagen insyn och inflytande över en viktig del av kulturområdet. Vi anser inte heller att Statens kulturrådsinflytande över anslagstilldelningen behöver förstärkas på bekostnad av utbildningsdepartementets och riksdagens. I nästa års budgetproposition bör en återgång ske till den hittillsvarande anslagsstrukturen.

Vi föreslår därför att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den föreslagna anslagsstrukturen inte bör godtas för framtiden.

8. Bidrag till regionala teater-, dans- och musikinstitutioner

Verksamheten vid Skådebanan i Stockholms län har upphört. Kulturministern föreslår att regeringen för teaterfrämjande verksamhet får disponera medel motsvarande de 37 grundbidrag, som Skådebanan i Stockholms län tidigare erhållit, dvs. 3 323 000 kr. Vi anser emellertid att dessa frigjorda medel bör tillföras de regionala teater-, dans- och musikinstitutionerna genom en utökning av antalet grundbelopp. Därigenom bör en välbehövlig förstärkning kunna komma till stand av institutionerna både i Stockholms län och i landet i övrigt.

Utredningsarbetet som syftar till att stärka stödet till de regionala institutionerna bör påskyndas. Därvid bör uppmärksamhet ges bl.a. åt de länsteatrar som har dansensemble.

9. Konstnärstödet

Konstnärernas ekonomi

Kulturskaparnas ekonomiska förhållanden kännetecknas av en olycksbådande kombination av låga inkomster och hög arbetslöshet. Detta gäller för alla konstområden. Under tiden januari-november 1988 var i genomsnitt 9,7 % av medlemmarna i musikernas erkända arbetslöshetskassa utan arbete. För teateranställda var motsvarande siffra 14,4 %. För musikerna hade därmed situationen i viss mån förbättrats jämfört med 1987, men för teateranställda hade den ytterligare försämrats. Fortfarande är arbetslösheten i musikerkassan nästan sex gånger och i teaterkassan mer än åtta gånger så hög som genomsnittet för samtliga arbetslöshetskassor (1,7 %). Också för bild- och formkonstnärerna – som i egenskap av fritt verksamma kulturskapare inte är anslutna till någon A-kassa – är läget ytterst bekymmersamt.

Detta är talande – och skrämmande – fakta, som är väl bekanta för regeringen. Trots detta är den enda större ökningen av ersättningen till konstnärer i årets budgetproposition den höjning av bibliotekersättningen som Författarförbundet och staten avtalat om. I övrigt begränsas ökningen av det direkta konstnärstödet i årets budgetproposition till en milj. kr. utöver en uppräkning med ca 4 %. Det är helt otillräckligt. Vi föreslår därför att det under anslaget F5 Bidrag till konstnärer beräknas 1 milj. kr. utöver vad regeringen beräknat. Dessa medel bör i stort sett fördelas lika mellan de konstnärsgupper det gäller. Därutöver bör förstärkningar göras för vissa

grupper. Vi återkommer i fortsättningen till det.

De fakta om kulturskaparnas situation på arbetsmarknaden som vi ovan refererat behöver kompletteras med en mera omfattande kartläggning av deras ekonomiska förhållanden. Allting tyder på att nödvändigheten av kraftfulla insatser för att ge konstnärer på alla områden bättre förutsättningar för att utöva sin konst därmed kommer att framstå ännu klarare.

Sådana undersökningar gjordes både i slutet av 1960-talet och i slutet av 1970-talet. Sedan dess har någon motsvarande studie inte gjorts. Statistiska centralbyrån påtalar i nu gällande treårsprogram behovet av att göra en sådan undersökning vart femte år. Erforderliga medel – drygt 500 000 kr. – har dock inte kunnat avsättas.

Konstnärliga och litterära yrkesutövares samorganisation (KLYS) har under 1988 ytterligare poängterat vikten av att en undersökning, jämförbar med den som utfördes 1977, snarast kommer till stånd.

Konstnärsnämnden, som har i uppdrag att hålla sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden, disponerar dock inga särskilda medel för ändamålet. Nämnden har inte ansett sig kunna i erforderlig omfattning omfördela medel som anvisats för konstnärsbidrag till statistikproduktion. Konstnärsnämnden föreslår i sin anslagsframställning för 1989/90 att SCB tillförs de medel som behövs för att undersökningen skall kunna genomföras. Vi tillstyrker att erforderliga medel avsätts men anser att de bör tillföras konstnärsnämnden, som sedan får beställa undersökningen av SCB.

Komponister, musiker och sångare

Vi har tidigare framhållit att komponister bör få ersättning för att noter lånas ut och används som referensexemplar på bibliotek samt att såväl upphovsmän som utövande musiker och sångare bör få ersättning för att fonogram lånas ut och används för enskild avlyssning på bibliotek.

Önskemål härom framfördes första gången av STIM 1968. Hösten 1985 framlades ett konkret förslag av konstnärsnämnden i utredningsrapporten Ersättning för biblioteksmusik. Regeringen hänsköt emellertid saken till upphovsrättsutredningen. Först i förra årets budgetproposition avsattes en milj. kr. för ändamålet. Vi konstaterade redan då att detta belopp var väl snålt tilltaget.

Enligt konstnärsnämndens förslag skall ersättning utgå med ett belopp per notexemplar och fonogram, motsvarande ersättningen för referensexemplar av litterära verk. Vi ansluter oss till den beräkningsgrunden. Om den tillämpas på nu befintlig statistik över noter och fonogram som är tillgängliga via folkbiblioteken skulle ersättningen för noter uppgå till 1 350 000 kr. och för fonogram till 1 530 000 kr. dvs. sammanlagt 2 880 000 kr. Vårt förslag innebär ett ökat anslagskrav med drygt 1.8 milj. kr. jämfört med regeringens.

Vi föreslår att hela ersättningen för noter tillförs den av oss ovan föreslagna Sveriges komponistfond och att fonogramersättningen delas lika mellan komponistfonden och den av oss likaledes ovan föreslagna Sveriges musikerfond. I fortsättningen bör dessa medel anvisas under särskilda anslag och inte, som nu, under anslaget Bidrag till konstnärer. Som en följd av vårt

förslag bör regeringens anslagsberäkning under detta anslag sänkas med 1 milj. kr.

I enlighet med konstnärsnämndens förslag bör konstnärsnämndens arbetsgrupper för upphovsmän på musikområdet och för musiker och sångare ombildas till styrelser för de båda fonderna. I likhet med de nuvarande styrelserna för Sveriges bildkonstnärskonst och Sveriges författarfond bör de fördela också konstnärskonst- och projektbidrag inom sina ansvarsområden.

De medel som på detta sätt tillförs konstnärer som är verksamma inom tonområdet är dock otillräckliga för att möta de knappa ekonomiska förhållanden som de lever under. Vi föreslår därför att anslaget F5 Bidrag till konstnärer tillförs ytterligare en milj. kr. för att användas för stöd till frilansande musiker och sångare.

Vidare föreslår vi att Svenska rikskonserter tillförs särskilda resurser för att beställa verk av svenska komponister och anordna fler konserter med anlitande av svenska musiker och sångare. Beloppet under Bidrag till Svenska rikskonserter bör därför ökas med 2,0 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Scen- och filmkonstnärer

I en analys av scen- och filmkonstnärernas arbetsmarknad konstaterar Svenska teaterförbundet att tillgången på arbetstillfällen med kortare varaktighet visserligen ökar men att samtidigt antalet spelårs- och tillsvidareanställningar är konstant eller rent av minskar. Vid privatteatrarna samt på film-, video-, TV- och radioområdena förekommer nästan enbart kortare anställningar. Medlemmar av de fria grupperna får sin försörjning genom sitt arbete i grupperna under en allt mindre del av verksamhetsåret.

I andra sammanhang har dansarnas, koreografernas och danspedagogernas bekymmersamma situation framhållits.

Dessa uppgifter bestyrker nödvändigheten av en ökad satsning på stödet också till scenkonstnärerna. Vi föreslår att konstnärskonstnämnden för bidrag till scen- och filmkonstnärer under anslaget F5 tillförs 1,7 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. Därav bör 0,7 milj. kr. öronmärkas för ökat stöd till danskonstnärer.

Konstnärskonstnämnden har under en följd av år begärt att återfå en del av de medel som nämnden tidigare disponerade för stöd till filmprojekt. Samma önskemål har framförts av Svenska teaterförbundet och Oberoende filmares förbund. De båda organisationerna framhöll bl.a. behovet av bidrag till experimentell film. Vidare betonade de att den konstnärliga yttrandefriheten och mångfalden ökar om det finns fler organ som ger bidrag till ickekommerciell, konstnärligt syftande film.

Hittills har det varit svårt att öka de statliga anslagen till filmproduktion, som förvaltas av Svenska filminstitutet. I slutet av förra året slöts emellertid ett nytt film- och videoavtal, som tillför filminstitutet nya resurser i betydande omfattning. Det bör då vara möjligt att överföra en mindre del av det filmstöd som anvisas under anslaget G2 från filminstitutet till konstnärskonstnämnden.

Vi föreslår därför att konstnärskonstnämnden tillförs 2 milj. kr. för projekt på

filmområdet. Anslaget till filminstitutet minskas med motsvarande summa. Dessa medel skall användas bl.a. som startbidrag till unga filmare, som bidrag till film- och videoexperiment och som bidrag till författare av manus till icke-kommersiell, konstnärligt syftande film.

Däriigenom får konstnärsknämnden möjlighet att möta behov som varken den eller andra organ nu kan tillgodose eller på grund av brist på medel tillgodose i otillräcklig omfattning. Det blir alltså inte fråga om administrativt dubbelarbete på filminstitutet och konstnärsknämnden.

Bild- och formkonstnärer

Vid föregående riksmöte föreslog vi att en särskild fond skall inrättas för att stödja bildkonsten och bildkonstnärerna på grundval av en ny avgift som tas ut på yrkesmässig andrahandsförsäljning av konst. Riksdagen beslöt i december 1988 med utgångspunkt från förslag i motioner av bl.a. folkpartiet att uppmana regeringen att närmare överväga frågan om en avgift på vidareförsäljning av konst. Vi utgår från att regeringen redan nu börjar bereda detta ärende, så att förslag kan framläggas så snart upphovsrättsutredningen redovisat sitt ställningstagande till frågan om droit de suite.

Den inom konstnärsknämnden verksamma styrelsen för Sveriges bildkonstnärskommitté lämnar bl.a. bidrag till konstutställningar i utlandet. Denna verksamhet är av stor betydelse när det gäller att sprida kunskap om svensk konst i andra länder. För konstnärerna själva är det av stor betydelse att direkt få konfronteras med utländska kollegor och kritiker. Både antalet sökande och antalet beviljade bidrag har ökat för varje år sedan stödformen infördes år 1982. Förra budgetåret uppgick dessa bidrag till 330 000 kr. I år budgeterar bildkonstnärskommittén 400 000 kr. för detta ändamål.

Vidare finansierar fonden tillsammans med konstakademien, NUNSKU och Svenska institutet två ateljéstipendier som ger svenska konstnärer tillfälle att under ett år arbeta i ateljéer i två av det internationella konstlivets viktiga metropoler, nämligen New York och Berlin. Fondens bidrag, som svarar för lejonparten av kostnaderna, uppgår innevarande budgetår till 190 000 kr.

Vi föreslår nu att konstnärsknämnden – utöver vad regeringen föreslagit – under anslaget F5 Bidrag till konstnärer anvisas 1,0 milj. kr. som öronmärks för bidrag till utställningar i utlandet och till stipendier för arbete i ateljéer utomlands. Därigenom ökar bildkonstnärskommitténs möjligheter att göra insatser av detta slag. Samtidigt frigörs ca 600 000 kr. av nuvarande medel som kan användas för andra angelägna insatser för bild- och formkonstnärer.

10. Inkomstgarantier

Inkomstgaranti kan beviljas konstnärer som svarar för konstnärlig verksamhet av hög kvalitet och stor betydelse för svenskt kulturliv. För närvarande finns 129 garantirum, varav sju avser personer som haft tidsbegränsade lärartjänster inom högre konstnärlig utbildning och ett professor Pontus Hultén. Regeringen föreslår att två nya garantirum inrättas för lärare vid konstfackskolan, vilkas förordnaden upphör den 1 juli 1989.

Innehavare av inkomstgaranti med en taxerad årsinkomst på 163 000 kr. får inte ut någon del av garantisumman. År 1988 gällde det 37 personer. Ett tjugotal av dem har aldrig fått ut någon del av garantisumman.

Vi föreslår därför att 10 nya garantirum inrättas under vart och ett av de närmaste två åren. Om de nya innehavarnas genomsnittliga inkomst ligger på samma nivå som medelinkomsten för de nuvarande innehavare som får ut någon del av garantibeloppet, ökar kostnaden för statsverket budgetåret 1989/90 med ca 900 000 kr.

Vi vill vidare ifrågasätta det lämpliga att använda inkomstgarantierna som ett slags pension åt lärare vid högre konstnärlig utbildning som haft tidsbegränsade förordnanden. Det är givetvis viktigt att deras trygghet tillgodoses, särskilt som de under sin lärtid rimligen varit förhindrade att utöva sin konst i samma omfattning som tidigare. Inkomstgarantierna är emellertid avsedda för att ge trygghet åt personer som står mitt uppe i sitt aktiva skapande. Det bör lämpligen ankomma på UHÄ att framlägga förslag om hur trygghetsfrågorna för dessa högskolelärare kan lösas.

11. Inköpsanslag till statens konstmuseer

Kombinationen av de senaste årens ökande konstpriser och nedskärningarna av statens konstmuseers budget har fått en synnerligen olycklig inverkan på museerna som fortsatta förmåga att förvärva konstverk till samlingarna. Nedskärningarna har hårt drabbat inköpsanslagen eftersom de under senare år varit ett av de få ställen där inskränkningar kunnat göras utan omfattande begränsningar av den utåtriktade verksamheten.

När det gäller förvärven av samtida svensk konst uppstår, om anslagspolitiken inte ändras, en synnerligen allvarlig situation eftersom det skapas luckor som man med stor säkerhet aldrig kommer att kunna fylla. Det leder till en brist på kontinuitet i samlingarna som kommer att försvåra för såväl forskare som publik att skaffa sig en någorlunda riktig bild av det konstnärliga skapandet i landet i vår tid.

Det samlande det här talas om sköts av Moderna museet med fotografiska museet (måleri, skulptur och fotografi), Nationalmusei gravvyravelning (teckningar och grafik) och Nationalmusei konsthantverksavdelning (konsthantverk och formgivning). Från statens konstmuseers sida har understrukits att det inte är några stora summor som behövs för att man skall kunna uppehålla samlandet i en utsträckning som ger den ovan nämnda täckningen och som samtidigt står i rimlig proportion till de resurser för lagring, vård och vetenskaplig bearbetning som museerna också i framtiden kommer att ha. Vår bedömning är att även en relativt begränsad uppräknings inom en överskådlig tid skulle kunna tillåta Moderna museet och de båda nämnda avdelningarna vid Nationalmuseum att fullgöra sin uppgift i vad den avser förvärv av samtida svensk konst.

I budgetpropositionen för tre år sedan föreslog regeringen en förstärkning av medelsanvisningen för statens konstmuseers inköp av konst med 2,7 milj. kr., varav 500 000 kr. beräknades utgöra en permanent förstärkning av denna resurs. Vi uttalade då att denna förstärkning i sin helhet borde göras permanent.

Inte heller i årets budgetproposition sker någon förstärkning. Med hänsyn till vad vi anfört föreslår vi att inköpsanslaget förstärks utöver vad regeringen föreslagit med 3 milj. kr.

Mot. 1988/89
Kr229

12. Bidrag till regionala museer

Göteborgs kommun har ett synnerligen väl utvecklat nät av museer. Flera av dessa, t.ex. Etnografiska museet, har närmast nationell karaktär med samlingar av hög internationell klass. Enligt vår mening bör för detta ändamål ytterligare 15 grundbelopp utgå till Göteborgs museer.

Helsingborgs kommun har anhållit att Helsingborgs museum skall förklaras berättigat till statligt stöd. Detta är väl motiverat, inte minst på grund av det för svenska förhållanden unika friluftsmuseet Fredriksdal. Vi föreslår att 15 grundbelopp tilldelas Helsingborgs museum.

Grundbeloppet är preliminärt beräknat till 155 300 kr., av vilket statsbidrag utgår med 55 %. Vi föreslår att anslaget Bidrag till regionala museer (F34) utökas med 2 562 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

13. Barnkultur

Stödet till de fria teater-, dans- och musikgrupperna bör förstärkas för att möjliggöra ännu bredare insatser bland barn och ungdom. Anslaget under denna post får enligt regeringens förslag en blygsam uppräknig. De fria grupperna gör fortfarande beundransvärda insatser med begränsade resurser. Detta gäller inte bara teater utan i lika mån dans och musik.

Marionetteatern fick under 1987 nya lokaler för sin föreställnings- och museiverksamhet. Teatern åtnjuter högt internationellt anseende och har utfört en enastående pionjärinsats. Det var därför synnerligen motiverat att Marionetteatern efter ett riksdagsbeslut 1988 tilldelades ett verksamhetsbidrag för teaterdelen på 400 000 kr. Även för det kommande budgetåret bör Marionetteatern få ett motsvarande bidrag.

Anslaget till de fria teater-, dans- och musikgrupperna bör räknas upp med 3 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

14. Kulturtidskrifterna

Socialdemokraterna avskaffade för några år sedan stödet till organisations-tidskrifter, vilket utgick med närmare 40 milj. kr. till ca 470 olika tidskrifter. Indragningen försakade stora svårigheter för och i vissa fall nedläggning av tidskrifter.

Några få organisationstidskrifter har sedermera fått stöd under anslaget till kulturtidskrifter. Urvalet av dessa blev godtyckligt och skedde närmast på måfå.

Anslaget för stöd till kulturtidskrifter har av Statens kulturråd också disponerats för stöd till två föreningar för tidskriftsproduktion, en i Lund och en i Stockholm. Dessa föreningar avgör själva vilka andra kulturtidskrifter som anses lämpliga att trycka med den nya tekniken. Anslaget till kulturtidskrifterna har alltså urholkats också på detta sätt.

Kulturtidskrifterna kämpar med stora ekonomiska svårigheter. Regering-

en föreslår ingen reell uppräknig av anslaget till dem. Vi menar att kulturtidskrifterna med sina ofta små upplagor fyller en väsentlig uppgift i kulturdebatten och föreslår därför en uppräknig av anslaget Stöd till kulturtidskrifter med 2.7 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Mot. 1988/89
Kr229

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de kulturpolitiska målen bör kompletteras med dels ett krav på konstnärlig kvalitet, dels ett krav på rimliga arbetsvillkor för landets fritt arbetande kulturskapare.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslagsstrukturen för Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m. (F 2).

3. att riksdagen beslutar att det ur anslaget Bidrag till utvecklingsverksamhet inom kulturområdet m.m. (F 2) skall utgå 400 000 kr. till Marionetteatern för teaterverksamhet.

4. att riksdagen till Konstnärsnämnden (F 5) anvisar 500 000 kr. för budgetåret 1989/90 utöver vad regeringen föreslagit för en kartläggning genom SCB av konstnärernas ekonomiska situation.

5. att riksdagen godkänner de i motionen förordade riktlinjerna för inrättande av Sveriges komponistfond och Sveriges musikerfond den 1 juli 1989.

6. att riksdagen under ett nytt anslag under åttonde huvudtiteln till Sveriges komponistfond för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 115 000 kr..

7. att riksdagen under ett nytt anslag under åttonde huvudtiteln till Sveriges musikerfond för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 765 000 kr..

8. att riksdagen till Bidrag till konstnärer (F 5) för budgetåret 1989/90 anvisar 1 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

9. att riksdagen till Bidrag till konstnärer (F 5) för budgetåret 1989/90 anvisar 1.7 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för bidrag till scen- och filmkonstnärer samt danskonstnärer.

10. att riksdagen till Bidrag till konstnärer (F 5) för budgetåret 1989/90 anvisar 1 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för bidrag till utställningar och ateljéarbete utomlands.

11. att riksdagen under ett nytt anslag under åttonde huvudtiteln till Konstnärsnämnden för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 milj. kr. för projekt på filmområdet.

12. att riksdagen till Inkomstgarantier för konstnärer (F 6) för budgetåret 1989/90 anvisar 900 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

13. att riksdagen till Bidrag till Svenska rikskonserter (F 13) för budgetåret 1989/90 anvisar 2 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för beställning av verk av svenska komponister och anordnande av fler konserter med anlitande av svenska musiker och sångare.

14. att riksdagen i fråga om Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner (F 15) beslutar att det belopp som beräknats för grundbidrag till Stiftelsen Skådebanan i Stockholms län används för bidrag till ett ökat antal grundbelopp till teater-, dans- och musikinstitutioner.

15. att riksdagen till Bidrag till fria teater-, dans- och musikgrupper (F 16) anvisar 3 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

16. att riksdagen till Centrala museer: Vissa kostnader för utställningar och samlingar m.m. (F 31) för anslagsposten Statens konstmuseer för budgetåret 1989/90 anvisar 3 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit,

17. att riksdagen till Bidrag till regionala museer (F 34) för budgetåret 1989/90 anvisar 2 562 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit,

18. att riksdagen till Filmstöd (G 2) anvisar 49 384 000 kr.,

19. att riksdagen till Stöd till kulturtidskrifter (G 7) för budgetåret 1989/90 anvisar 2,7 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Stockholm den 19 januari 1989

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrland (fp)

Charlotte Branting (fp)

Sigge Godin (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Karl-Göran Biörsmark (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Elver Jonsson (fp)

Anne Wibble (fp)